Rok III. Wilno, d. 25 maja 1929 r. Nr. 10.

WIADOMOŚCI

ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833.

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
1/4 strony . 12 zł
1/8 strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Wyjaśnienia Komisji Tłumacz. Kod. Prawa Kan. — *Responsa ad proposita dubia.* —E-mi Patres Pontificiae Commisionis ad Codicis canones authentice interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, responderi mandarunt ut infra ad singula: — I. *De sacris benedictionibus.* — D. An verba *ritibus ab Ecclesia praescriptis,* de quibus in canone 349 § 1 n. 1, ita intelligenda sint ut Episcopi in sacris benedictionibus prohibeantur solo crucis signo uti, quum peculiaris formula in libris liturgicis non praescribitur. — R. *Negative.* — II. *De impedimento publicae honestatis.* — D. An vi canonis 1078 ex solo actu, ut aiunt, civili inter eos, de quibus in canone 1099 § 1, independenter a cohabitatione oriatur impedimentum publicae honestatis.—R. *Negative.*— III. *De dispensatione ab abstinentia et ieiunio.* — D. An *magnus populi concursus,* de quo in canone 1245 § 2, habeatur etiam per extraordinarium concursum fidelium unius tantum paroeciae ad festum in ecclesia celebrandum. — R. *Affirmative.* — IV. *De positionibus seu articulis argumentorum.* — D. An secundum canonem 1761 § 1 servari possit praxis, vi cuius iudex cum altera parte communicare solet positiones seu articulos argumentorum, super quibus testes sunt examinandi, ut interrogatorium conficiat exhibeatque iudici. — R. *Affirmative,* remoto tamen subornationis periculo. — V. *De iure accusandi matrimonium.* — D. Utrum *impedimenti* canonis 1971 § 1 n. 1 intelligenda sit tantum de impedimentis proprie dictis (cann. 1067—1080), an etiam de impedimentis improprie dictis matrimonium dirimentibus (cann. 1081—1103). — R. *Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.* - Datum Romae, die 12 mensis Martii 1929. — **P. Card. Gasparri**, Praeses. *(Acta Ap. Sedis,* t. 21, str. 170).

Nominacja biskupia. — Jego Świątobliwość Ojciec św. Pius XI Dekretem Św. Kongr. Konsyst. z dnia 5 kwietnia rb. zamianować raczył na katedrę biskupią włocławską

czyli kaliską JE. Najprzewielebniejszego Księdza Karola Radońskiego, dotąd Biskupa tytul. beresseńskiego i Sufragana poznańskiego. (*Acta Ap. Sedis,* t. 21, str. 193).

Aprobata nowego Zbioru Modlitw i pobożnych uczynków, opatrzonych odpustami od 1899 do 1928. — Dekretem Św. Penitencjarji Apost. z dn. 22 lutego 1929 r. Ojciec św. zatwierdził księgę pod tytułem: „Raccolta di orazioni e pie opere, per le quali sono state concesse dai Santi Pontefici le Sante Indulgenze". (*Acta Ap. Sedis,* t. 21, str. 200).

Zarządzenia Ordynarjatu. Arcybiskupiego.

Dekret erekcyjny parafji w Czerniewiczach (dekan. głębockiego). — *Romualdus Jałbrzykowski Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia Archiepiscopus - Metropolita Vilnensis, S. Th. M.* — In perpetuam rei memoriam. — Ea quae animarum pericula submovent et populo Nobis credito levamina praebent sedulo amplectantes, supplicationibus fidelium locorum, de quibus infra, inclinati, quibus dolentes Nobis exposuerunt, quod cum ipsi sub parochiis Zadorożensi, Łużcensi, Jaznensi, Prozorocensi existant ob distantiam non possint, praesertim senes, pueri, debiles, absque maxima difficultate, ad illam pro divinis officiis audiendis et percipiendis Sacramentis accedere, ad dismembrationem et erectionem respective novae paroeciae in Czerniewicze, prout ipsi postularunt, procedere statuimus. — Idcirco, facta per Vicarium nostrum Foraneum, de mandato nostro, diligenti super expositis inquisitione, auditis RR. DD. parochis Zadorożensi, Łużcensi, Jaznensi, Prozorocensi loca: 1-o—*a parochia Zadorożensi:* 1. Amielkowo, praed., 2. Apietowo, pg., 3. Babicze, pg., 4. Bohuszewicze, praed., 5. Bortniki pg., 6. Borysowszczyzna praed., 7. Czabany, pg., 8. Czerniewicze pr., 9. Czerniewicze, mol., 10. Czerniewicze, gajówka, 11. Dzisowszczyzna. pg., 12. Filipowo, pg., 13. Gonczary, pg., 14. Hleje, praed., 15. Horki, pg., 16. Horki, pr. (coloniae), 17. Horowatka, praed., 18. Józefowszczyzna, praed., 19. Krukowszczyzna, praed.. 20. Kosowszczyzna, praed., 21. Kuraczyn, praed., 22. Kuczyńszczyzna, praed., 23. Kaczanówka, praed., 24., Łapieży, pag., 25. Łozowiki, prd., 26. Łuhówce, pg., 27. Mazurowo I. pg., 28. Mazurowo II, pg., 29. Micki, pg., 30. Nowiny, praed., 31. Poddubniki, pg. 32. Powińszczyzna, pg., 33. Romaszki, pg.. 34. Roślewo, pg.. 35. Samotużka, pg., 36. Sachnowicze, pg., 37. Siomkowo, praed., 38. Sipalino, pg., 39. Skrażyno, pg., 40. Skwirce, pg., 41. Słoboda, pg., 42. Szyciki, pg., 43. Swiadowo II, pg., 44. Szczełkuny, pg., 45. Tupiczyno, praed., 46. Tupiczyno, pg., 47. Uhły, pg., 48. Uhrowo. pg., 49. Wiesiełucha, pg., 50. Zadarennie, praed., 52. Zamchowo-Czerniewickie, praed., 52 Zarzecze, pg., 53. Zarowje, praed., 54. Zuje, coloniae, cum ecclesia Exaltationis S. Crucis in Czerniewicze, 2-o: *a parochia Łużcensi*—1. Nowe-Sioło, pg., 2. Podlipki, pg., 3. Spikałowszczyzna, pg., 4. Spihalszczyzna, pg., 5. Stomino, pg., 6. Uholniki, pg., 3-o: *a parochia Jaznensi* —1. Dziecińce, praed., 2. Woronino, praed.; 4-o: *a parochia Prozorocensi:* 1. Karnackie. pg., 2. Prytyczyno, praed., 3. Siomki, I, II, III, pagi, cum hominibus, incolis et familiis a praefatis paroeciis auctoritate ordinaria a Codice J. C. (can. 1427 § I) Nobis concessa separamus, dividimus et dismembramus, et dictam ecclesiam Exaltationis S. Crucis cum suo loco, et

districtu qui hunc in modum definitur: 1-o Ex parte septentrionali fines paroeciae Czerniewicensis limitantur via publica „Trakt Królewski"cum adiacentibus pagis Spikałowszczyzna et Nowe-Sioło usque ad silvam fisci ad septentrionem versus, 2-o ex parte orientali fines currunt a silva fisci ad Nowe-Sioło versus par. Czerniewicensem limitantur orientalibus finibus agrorum pg. Uholniki, Stomino, Podlipki et Spihalszczyzna usque ad flumen Auta, ulterius trans flumen Auta septentrionalibus ad Orientem vergentibus finibus agrorum pg. Poddubniki, Skwirce, praed. Woronino et Dziedzińce, pg. Karnackie usque ad łacum Małość II, exinde fines par. Czerniewicensis adiacent ad alveum profluvii, quod profluit ex Szyłowo, Gińkowo et Swiadowo lacibus cum pagis ad ripam adhuc inaedificatis: Siomki I, II. III, Skrażyno, praed. Wiesiełucha, pg. Babicze, Sachnowicze, Mićki, Uhły et praed. Hleje, 3-o abhinc ex parte meridionali fines par. Czerniewicensis coincidunt cum finibus meridionalibus pagi Swiadowo II, praed. Łozowiki et ita pervenitur ad praedium Horki, 4-o ex parte occidentali, a pr. Horki fines par. Czerniewicensis tangunt viam, quae cursum tenet ad Septentrionem ita, ut coloniae ex dismembratione praedii ortae et positae ad dextram viae incorporentur par. Czerniewicensi, huius viae decursu linea terminalis par. Czerniewicensis coincidit cum finibus occidentalibus praed. Kaczanówka, pg. Romaszki et Szczełkuny una cum toto praedio Bohuszewicze, ab hoc praedio fines par. Czerniewicensis terminantur occidentalibus partibus agrorun praed. Zarowje, Kuraczyno et Kuczyńszczyzna et ex adverso positis agris pagi Prudnikowo et coloniarum Szerstnie, quae pertinent ad par. Zadorożensem, abhinc linea terminalis dividit occidentales fines praed. Amielkowo, pg. Bortniki, praed. Nowinki, coloniarum Siomkowo, pg. Gonczary et coloniarum Zuje a praediis Starzynki, Zapotasznia et Ojczyzna. quae ad par. Zadorożensem pertinent, ulterius fines currunt finibus occidentalibus pagorum Spihalszczyzna - Spikołowszczyzna usque ad viam publicam „Trakt Królewski". in parochialem ecclesiam, ad mentem can. 454 § 3 amovibilem erigimus et erectam volumus et declaramus: ecclesiaeque praedictae sic in parochialem erectae iura omnia et privilegia quae parochialibus de iure competunt concedimus et illis gaudere debere decernimus cum assignationibus et proventibus a praefatis parochianis promissis ac aliis obvenientibus eleemosynis et obligationibus universis, certis et incertis a sacris canonibus concessis et permissis.— Ut autem praefata ecclesia parochialis noviter erecta de idoneo rectore provideatur, qui populo in divinis et animarum cura regenda prosit, et Missas diebus festivis pro ovibus suis celebrare, Sacramenta ministrare aliaque parochialia munia implere debeat ac teneatur, dilectum Nobis in Christo Dom. Alexandrum Łukaszewicz, presbyterum, per Nos tamquam habilem et idoneum repertum, praeficimus, illique curam, regimen et administrationem Sacramentorum committimus ac eidem de praefata ecclesia parochiali de novo erecta collationem facimus et providemus.Mandantes, etc. In quorum etc.—Datum ex aedibus Curiae Vilnensis d. 3-V 1929. Nr. 1889. — † **R. JAŁBRZYKOWSKI**, **Archiepiscopus-Metropolita.** — *A. Sawicki,* Curiae Cancellarius.

Dekret erekcyjny parafji w Ostrynie (dek. wasiliski). — *Romualdus Jałbrzykowski Dei et Sanctae*

Sedis Apostolicae Gratia Archiepiscopus-Metropolita Vilnensis, S. Th. M. — In perpetuam rei memoriam. — Anno Domini 1925 die 4 mensis Julii Nr. 2408 ab Ordinario Vilnensi erecta est parochia in Ostryna, nunc vero libellis supplicibus incolarum vicinorum Ostrynae moti, quibus dolentes Nobis exposuerunt se ob nimiam a vicinis ecclesiis parochialibus distantiam in Sacramentorum perceptione haud paucas pati difficultates, ad seperationem et ad attributionem ad parochiam **in Ostryna** procedere statuimus. — Idcirco facta diligenti per Vicarium Foraneum Lidensem super expositis inquisitione, consultis quorum interest parochis, loca: 1-o *de parochia Nowodworensi:* 1. Baranicha, 2. Brzozowce Małe, 3. Brzozowce Wielkie, 4. Dąbrowo, 5. Humienniki, 6. Kobrowce, 7. Łajbinka, 8. Malatycze, 9. Miniuciówka, 10. Niepracha, 11. Ostryna, 12. Piaski, 13. Pielowce, 14. Sawicze Ostr., 15. Holeniszczówka, 16. Rybaki W. i M., 17. Siłkowce, 18. Łyczkowce, 19. Marjampol, 20. Wolna Myśl, 21. Olenkowce, 22. Stawrowce, 23. Zieniaki, 24. Gumienniki, 25. Roganicze, 2-o *de parochia Dziembrowensi:* 1. Baranicha, 2. Ciemne-Błoto, 3. Chrzanowszczyzna, 4. Chmieliszcze, 5. Darnica, 6. Obrób, 7. Rycza-Pańska, 8. Siemienkowszczyzna, 9. Szarupy, 10. Szczeniec, 11. Tysowszczyzna, 12. Widówka, 13. Ciapy, 14. Lacewicze, 15. Piskluki, 16. Szoszaki, 17. Krypiczewszczyzna, 3-o *de parochia Lackensi:* 1. Kulbaczyn, 2. Szynkowce, 3. Baranicha, 4. Jasinczuki, 5. Lejki, 6. Szorkinie, 7. Dobromile, 8. Nowosiółki, 9. Białki, 4-o *de parochia Staro-Wasiliscensi:* 1. Trajgi, 2. Wyzgowszczyzna, 3. Kapłuny, 4. Kuce, 5. Stodolany, 6. Łyczków, 7. Dogiele, 8. Zadworniany, cum districtu, qui hunc in modum delimitatur: 1-o ex parte occidentali — flumine Kotra, finibus agrorum pagorum Szklensk, Nowosiołki, Suczary, qui ad parochiam Jeziorensem pertinent, 2-o ex parte septentrionali — finibus agrorum vicorum Filewicze, Głębokie, Ostrowo, Kosianowo, Kuryłowce, Nowinka, Pletki, qui ad parochiam Nowodworensem pertinent, 3-o ex parte orientali finibus agrorum vicorum Pieskowicze, Koziuliszki, Deżyce, Szlachtowszczyzna, Byczewce, Rusaczki, Nuczkowce, qui ad parochiam Staro-Wasiliscensem pertinent, ulterius finibus agrorum vicorum Krzywosiółki, Kuwerki, Starodworce, Andruszowce, qui ad parochiam Lackensem pertinent, 4-o ex parte meridionali — finibus agrorum vicorum Bogusze, Rycza-Rządowa, praedii Chodziejewszczyzna, Berniki, Ziuki, Rojsza a praefatis parochiis auctoritate ordinaria a Codice J. C. (c. 1427 § 1) Nobis concessa separamus praedicta loca cum hominibus, incolis, familiis et cum toto districtu a respectivis parochiis et pro attributa ad ecclesiam parochialem in Ostryna, dec. Wasiliscensis habemus et declaramus. — Quorum in fidem etc. — Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis die 20 mensis Maji anni 1929 Nr. 2032.— **† R. JAŁBRZYKOWSKI, Archiepiscopus Metropolita Vilnensis.** — *A. Sawicki,* Curiae Cancellarius.

Dekret erekcyjny parafji Przemienienia Pańskiego w Jałówce (dek. brzostowicki). — *Romualdus Jałbrzykowski Dei et Sanctae Sedis Apostolicae Gratia Archiepiscopus-Metropolita Vilnensis, S. Th. M.* — In perpetuam rei memoriam. — Ea quae animarum pericula submovent et populo Nobis concredito levamina praebent sedulo amplectantes, supplicationibus fidelium locorum Jałówka aliorumque, de quibus infra, inclinati, quibus dolentes Nobis exposuerunt, quod ipsis anno 1866

a Gubernio Rossiaco ecclesia parochialis Transfigurationis Domini Nostri Jesu Christi in Jałówka una cum beneficio vi erepta fuit, tempore vero Belli Mundani, etsi cultui catholico restituta, tamen, ut non parochialis, destructioni exposita manet, quod haec omnia et maxime memoria persecutionum, quos patres ipsorum perpessi sunt ad preces, ut parochia ad ecclesiam *Transfigurationis D-ni Nostri Jesu Christi* **in Jałówka** restituatur, mittendas moveant: ad dismembrationem et erectionem respective novae paroeciae, prout ipsi postularunt, procedere statuimus. Idcirco facta diligenti super expositis inquisitione, auditis quorum interest, loca Jałówka, Nowosady, Cisówka, Szymki, Leonowicze, Budy, Bohurowszczyzna, Bołtryki, Horbary, Rybaki, Ludwinowo, Smolna, Bahniuki, Tanica - Górna. Józkowy-Gród, Ciwoniszki, Żuplanka-Nowa, Żuplanka-Stara, Kituryki, Bliskowszczyzna, Kondratki, Honczary, Raduczyzna cum ecclesia Transfigurationis D. N. J. Christi et districtu, qui hunc in modum delimitatur: nempe a civitate Jałówka versus Septentrionem limes currit ad Bliskowszczyzna, a Bliskowszczyzna versus occidentem ad Józkowy-Gród, a Józkowy-Gród versus meridiem vergentem ad occidentem limes currit ad Smolna ulterius versus Meridiem vergentem ad orientem usque ad Cisówka, a Cisówka versus Septentrionem vergentam ad Orientem usque ad civit. Jałówka, cum hominibus incolis et familiis a parochiali ecclesia Jałówcensi Sancti Antonii de Padua C. auctoritate Nostra ordinaria a Codice J. C. (c. 1427 § 1) Nobis concessa, separamus, dividimus et dismembramus, et dictam ecclesiam Transfig. D. N. J. Ch. cum suo territorio et districtu supra enumeratis ac seperatis in parochialem ecclesiam, ad mentem can. 454 § 3 amovibilem erigimus ac constituimus, dantes et concedentes incolis et habitatoribus dictorum locorum plenam et liberam potestatem in dicta ecclesia parochiali sepulturas, coemeterium fontem Baptismalem, campanile, campanas aliaque insignia parochialitatis constituendi et retinendi. — Onus procurandae parocho honestae sustentationis ipsis parochianis imponimus. — Itaque auctoritate Nostra quae supra dismembramus, erigimus, imponimus omni etc. — Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis die 20 mensis Maji anni 1929. Nr. 2033. — † **R. JAŁBRZYKOWSKI Archiepiscopus Metropolita Vilnensis.** — *A. Sawicki* Curiae Cancellarius.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Jubileusz Nadzwyczajny.

Według artykułu O. Hugona
w *„La vie spiritualle"* P. Komar.

(Dokończ.). 2.

Owoce Jubileuszu. — Przedewszystkiem podkreślić należy szczególną łaskę, jakiej Ojciec św. udzielił kapłanom aż do 31 grudnia r. b., mianowicie *osobisty przywilej*, na mocy którego mogą oni przez sprawowanie Mszy św. zastosować *codzień odpust zupełny* do *jednej duszy* w czyśćcu cierpiącej. [1])

Wszystkim zaś wiernym płci obojga, na całym świecie, udzielo-

[1]) Według wyjaśnienia św. Penitenc. z dn. 1 marca 1929 r. nie jest konieczną w tym wypadku aplikacja Mszy św. za tę duszę. *N. Red.*

ny jest Odpust Zupełny, czyli odpuszczenie najzupełniejsze wszystkich grzechów: *„plenissimam peccatorum omnium indulgentiam“*. [1]) Trzeba sobie należycie wyjaśnić to wyrażenie.

W czasie Jubileuszu 1925 roku Ojciec św. wyraźnie wytłumaczył tę cudowną ekonomję przy przepisach jubileuszowych. Oto jest ustęp zasadniczy, z którego pisarze duchowni i teologowie mogą wiele skorzystać: „Wszyscy ci, którzy z prawdziwą skruchą wypełnią zbawienne przepisy Stolicy Apostolskiej podczas Wielkiego Jubileuszu, wynagradzają całkowicie i otrzymują pełnię darów i zasług przez grzech utraconych. Uwolnieni z okrutnej niewoli szatana odzyskują *wolność*, którą wyzwolił nas Chrystus, i na mocy zasług przeobfitych Jezusa Chrystusa, Błogosławionej Maryi Dziwicy i Wszystkich Świętych, zostają wyzwoleni ze wszystkich kar, któremi musieliby zapłacić za grzechy“. [2])

Owoce te, wspólne wszelkim jubileuszom powszechnym lub specjalnym, zawierają 4 punkty.

1. Wskrzeszenie łaski i zasług przez grzech utraconych. — Sobór Trydencki naucza wprawdzie, iż „do ludzi usprawiedliwionych, którzy utraconą łaskę odzyskali, trzeba zastosować słowa Apostoła: [3]) *Nie jest Bóg niesprawiedliwy, iżby miał zapomnieć waszej pracy i miłości“*. [4]) a więc, według Soboru Trydenckiego, przywraca się łaska utracona, a przecież nie byłaby całkiem odzyskaną i nie ożyłaby w całem tego słowa znaczeniu, gdyby nie ożywiła jednocześnie tych zasług, które były jej własnością. Stąd musimy wierzyć w odżycie zasług, jak również łaski i darów.

Pomimo całej stanowczości tego potwierdzenia, brakło mu jeszcze wyraźnego orzeczenia nieomylnego Sędziego. Posiadamy je teraz w orzeczeniu Ojca św. i to orzeczenie wielką usługę odda teologji.

W istocie Pan Bóg nie potrzebuje zwracać nam tego, cośmy dobrowolnie utracili, podobało Mu się jednak przyjąć te nasze dzieła w tej wartości, jaką niegdyś miały. Niszczy On i zmazuje grzechy nasze całkowicie przez łaskę uswięcającą. Co do naszych uczynków dobrych nie są one zniweczone, tylko chwilowo zawieszone ich skutki, a skoro przeszkoda usuniętą zostanie, wracają one, jak woda, chwilowo przez zaporę zatrzymana, wartko płynie naprzód. Główną tego rację mamy streszczoną w tych kilku słowach św. Tomasza: *„Bóg przyjmie wszystkie uczynki zasługujące, tak jak były one niegdyś spełnione, a święci będą się z nich weselili”*. [1])

Nie wchodząc w dyskusję teologiczną *co do stopnia*, w jakim ożyją nasze załugi, dokument papieski zapewnia nas, że — o ile wszystkie przepisane warunki są wypełnione, wszystko może być odzyskane w całości. [2])

2. *Uwolnienie z niewoli szatana.*— Ponieważ Jubileusz zastosowuje do nas owoce Męki Chrystusowej, a więc tem samem znosi tę niewolę, którą Męka Pańska już w zasadzie zniweczyła. O. Monsabré tak to pięknie uzasadnia: „Chrystus rozproszył cienie śmierci, w których

---

[1]) Konst. *„Ausp. Nobis”*.

[2]) Konst. Ap. *Infinita Dei misericordia* z dn. 29.V 1929 r.

[3]) Żyd. 6. 10.

[4]) Ses. VI, c. 15.

[1]) „Semper Deus illa opera, prout facta fuerunt, acceptabit, et sancti de eis gaudebunt”. S. Th. III p. qu. LXXXIX, art. V.

[2]) „Meritorum donorumque copiam ex integro reparant ac recipiunt“. Konst. Ap. *Infinita Dei* 1929 r.

ludzkość spoczywała, przewrocił ołtarze, na których pod rozmaitemi nazwami i figurami szatan był czczony przez świat pogański, zmusił do milczenia kłamliwe jege wyrocznie i uzbroił odrodzonego człowieka przeciw jego pokusom i ponętom. Wprawdzie od najdawniejszych czasów szatan założył swe królestwo wśród nieszczęsnych ludów pogańskich, ale prawdą jest również, że mógł on stać się panem tylko wyłącznie przez nikczemne i potworne przyzwolenie, tych których zwyciężył". Dzięki łaskom, obiecanym nam przez Jubileusz, posiadamy lekarstwo i tarczę, aby pozostać niezwalczonymi wobec napaści jego złej mocy.

3) Uwolnienie od wszystkich kar za grzechy nam należnych. — W początkach — odpust dotyczył specjalnie *zmniejszenia* kary kanonicznej. Kościoł św. czerpał z zadośćuczynienia Męczenników w połączeniu z zasługami Zbawiciela na to, aby zapłacić Panu Bogu za karę którą trzeba było wycierpieć według św. kanonów. Gdy zaś Kościół św. zezwolił *na Odpust Zupełny*, to chciał, aby to było zapłatą *całkowitą,* która stanowiłaby uregulowanie całego długu wobec Sprawiedliwości Bożej.

Jubileusz jest Odpustem Zupełnym — amnestją powszechną, umorzeniem całości długu, nietylko z punktu widzenia prawnego, lecz i przed samym Bogiem, z całym szeregiem przywilejów, jak i dla absolucji w kwestjach cenzury lub w wypadkach, podlegających zastrzeżeniom.

Jest więc rzeczą nagląca dla życia duchowego skorzystanie z tych dni świętych, prawdziwych dni zbawienia, aby usunąć wszelkie przeszkody, pamiętając zarazem, że amnestja nie będzie kompletną, jeżeli usposobienie nasze nie stanie na poziomie dobrodziejstwa Bożego.

4. Z powodu zasług przeobfitych Zbawiciela, Błogosławionej Maryi Dziewicy i Świętych Pańskich.— Zrozumienie Jubileuszu musi iść w parze z doktryną katolicką *o Skarbcu Duchowym i Obcowaniu Świętych.* Tak jak nas poucza Kościół, Skarbiec ten—to zbiór bogactw nadprzyrodzonych, powstały z zasług Zbawcy naszego, Jego Dostojnej Matki i Jego Świętych. Z drugiej strony — ponieważ *Kościół św. jest Ciałem Mistycznem,* którego członki żyją tem samem życiem, co i głowa jego, Pan nasz Jezus Chrystus, zrozumiemy łatwo, że mają oni wspólne sprawy, wspólne dobra, i że pomagają sobie nawzajem. Ta pomoc duchowa może przysługiwać wszystkim członkom, byleby tylko była udzieloną przez Tego, który stoi u steru tego Organizmu, czyli przez Namiestnika Chrystusowego. Papież więc może rozdzielać te niebiańskie walory, ofiarować jako zapłatę za grzechy nasze przed Bogiem, — zapłatę *całkowitą* i *dla wszystkich tych*, którzy przyniosą usposobienie odpowiednie, — gdyż Skarb jest nieprzebrany, nieskończony!...

To też, łącząc się z radością naszego wspólnego Ojca, obchodząc rocznicę tę, która dla wszystkich wiernych jest świętem rodzinnem, świętem serca, możemy ziścić dla naszego osobistego życia tę przepiękną Jego dewizę: *„Pokój Chrystusowy — w Królestwie Chrystusowem"*.

Ś. p. ks. Karol Hryniewicki, arcyb. tytul. pergeński, b. biskup wileński.

(c. d.) 3.

Drugie starcie z władzami odbyło się na tle usuwania z posad i zawieszania w czynnościach nie-

godnych kapłanów, i ono w ostateczności było przyczyną deportacji biskupa Hryniewickiego do Jarosławla w Rosji. Władze wystąpiły w obronie usuniętych lub suspendowanych księży. Biskup pomimo to pozbawił ich jurysdykcji, a niektórych, jak np. ks. Małyszewicza, dziekana grodzieńskiego, nawet ekskomunikował i osobiście ogłosił ekskomunikę we Farze Grodzieńskiej z ambony. Tego było dosyć, żeby rozpocząć akcję przeciw biskupowi. Nadto Biskup ograniczył wpływy stronników rządu rosyjskiego na sprawy kościelne, zorganizował seminarjum i naznaczył nowych kierowników; zabronił stanowczo nauczania religji dzieci katolickich w szkołach przez popów i według podręczników niekatolickich oraz prowadzenia ich do cerkwi; zakazał księżom i ludowi brać udział w spotykaniu archijerejów i procesjach prawosławnych[1]), nie krępował się w udzielaniu sakramentów gwałtem przepisanym na prawosławie.

To wszystko nie odpowiadało zamierzeniom rządu. Zabroniono więc Biskupowi rozkazem ministerjalnym wizytowania diecezji, pod jakimkolwiekbądź pozorem opuszczania Wilna, wszystkie zaś zarządzenia biskupie zakwalifikowane jako opór władzy i otwarty bunt. Biskup na to odpowiedział: „Ulegając całkiem Imperatorowi, którego wolę szanuję, ulegam i ulegać będę zarządzeniom rządu, o ile one nie będą się sprzeciwiały *mojej wierze katolickiej* i prawom Kościoła".[1]) Ta odpowiedź niezadowoliła ministrów. Postanowiono działać.

Jakoż wkrótce, bo dnia 18-go stycznia 1885 roku minister spraw wewnętrznych pismem odręcznem wezwał biskupa Hryniewickiego do Petersburga „dla osobistych wyjaśnień w sprawach służbowych". Wiedział Biskup, wiedzieli też i wilnianie, co znaczyło to wezwanie do Petersburga. To też ksiądz Biskup przed wyjazdem załatwił, o ile można było, najpilniejsze sprawy, a przewidując deportację swoją, wyświęcił niemal wszystkich alumnów Seminarjum na kapłanów, pomimo iż nie ukończyli studjów teologicznych.

Dnia 22 stycznia tegoż roku ks. Biskup opuszczał Wilno. Jak w dniu ingresu, tak i teraz wyległo całe miasto na ulice. Ludność wiedziała dobrze, co znaczy to wezwanie Pasterza do Petersburga, całkiem słusznie przeczuwała, że Pasterz nie powróci do Wilna. Jakoż tak się i stało.

Nie łudził się też i sam Biskup i jeszcze 9 stycznia roku 1865 z Wilna pisał do Rzymu o zagrażającej mu deportacji. Kardynał Jacobini w dwuch listach zrzędu pochwala, w imieniu Papieża, stanowisko zajęte przez Biskupa i pisze: „Interim jam Petropolim scripsi, ut ab exilii decreto abstineantur, et Imperatoris favor Tibi concilietur" [2]). To samo się wyczuwa z listu Kard. Ledóchowskiego z d. 5 lutego 1885 roku, pisanego z Rzymu: „Może Bóg dozwoli, pi-

[1]) „Pandant les tournées que faisait dans la diocèse évêque schismatique la police forçait le pauvre peuple assister aux cérémonies schismatiques et les prêtres catholiques à rendre hommages dûs à un évêque catholique, avec tout eclât et la pompe possible et faire sonner les cloches. Archirej wchodził do kościoła i rozdawał medaliki". *Rękopis francuski.*

[1]) *Rękopis francuski.*

[2]) 6. II. 1885. Tegoż samego dnia Kard. Jacobini powtórnie pisze: „Noi intanto non tralasciamo di agire a Pietroburgo per impedire la esecuzione delle minaccie del Governo, e jeri stesso ho scritto una forte lattera al Sig. Giers per ordine del Santo Padre".

sze kardynał, że zapowiedziane niedawno groźby nie ziszczą się jeszcze, może dozwoli, że nie ziszczą się wcale. O to prosimy Wszechmocnego Stwórcę. Gdyby jednak inaczej stać się miało, Wasza Biskupia Mość zerwie wawrzyn, który i na ziemi i w niebie niespożytym blaskiem i chwałą Go otoczy“.

Dnia 23 stycznia ks. Biskup przyjechał do Petersburga i dnia 24 tegoż miesiąca miał mieć rozmowę z ministrem, hr. Tołstojem. Zamiast ministra, przyjął go dyrektor depar tamentu, książę Kantakuzen, któryw dniu 29 tegoż miesiąca doręczył mu pismo ministerstwa nast. treści: „Najmiłościwszy Pan, na skutek mego (ministra, *przyp. autora*) najpoddańszego przedłożenia, w dniu 26 tegoż miesiąca zwolnił Waszą Przewielebność z obowiązków Biskupa Wileńskiego i najwyżej rozkazać raczył wyznaczyć Mu, jako stałe miejsce zamieszkania, m. Jarosławl.—O tej najwyższej woli uważam sobie za obowiązek powiadomić Was dla wypełnienia”.

Jaka była rozmową z dyrektorem departamentu, żadnych nie mamy śladów. Pewien oddźwięk tej rozmowy znajdujemy w liście kardynała Jacobini’ego z d. 6 lutego 1885 r., w którym w imieniu Ojca św. i swojem pochwala stanowisko, zajęte przez biskupa wobec wymagań rządu rosyjskiego. Przypomniano tu niezawodnie zajście z Rubrycelą z r. 1885, w której nie zostali umieszczeni księża zasuspendowani i degradowani. Władze miejscowe wileńskie zażądały umieszczenia ich. Biskup jednak się oparł temu i Rubrycele zostały rozesłane do księży w pierwotnej redakcji. Policja wówczas, z nakazu gen.-gubernatora Kochanowa, zażądała zwrotu Rubrycel a nawet siłą je odbierała. Policmajster Klingenberg i kilku żandarmów werwało się do Kancelarji biskupiej, by zabrać resztę niewysłanych Rubrycel, a gdy Biskup przeciw temu gwałtowi zaprotestował, był zmuszony wysłuchać wielu impertynencyj przeciw swej osobie od imienia gubernatora, i bluźnierstw przeciw wierze i Papieżowi, i tu się dowiedział, że deportacja jego, jako buntownika i rewolucjonisty, dawno postanowiona. Na to Biskup odpowiedział: „Że słowa te są niemądre, bezbożne i godne tylko tego, który je wypowiada[1])”. Te słowa zastosowano do władz najwyższych a nawet do cesarza. Tem też motywowano usunięcie jego z Wilna przed Stolicą Apostolską[2]).

Wymagano w Petersburgu powstrzymania kary na wysługujących się rządowi księży, zaprzestania wizytacyj pasterskich, a nawet żądano akcji w kierunku powolnej rusyfikacji kraju. Na to wszystko Biskup odpowiedział spokojnie, lecz stanowczo: „*non possumus*“.

Z pobytu w Jarosławlu nie mamy ściślejszych wiadomości. Zostało tylko kilka listów od kard. Ledóchowskiego, biskupa Bereśniewicza, kardynała Jacobini’ego, kard. Rampolli i in. We wszystkich tych listach znajdujemy uznanie dla prac biskupa w diecezji wileńskiej, jak również dla jego niezłomnej stanowczości wobec niesłusznych wymagań rządu.

Jedna rzecz jest pewna, że w Jarosławlu zasłynął ks. biskup świątobliwością życia i miłosierdziem względem wszystkich, i tem zasłużył na powszechny szacunek całej ludności.

Stosunki z diecezją prawie się przerwały; przynajmniej w aktach

---

[1]) „Un discours aussi sôt et impie est digne de celui qui le prononce“. *Rękopis fracuski.*

[2]) Tamże.

i prywatnej korespondencji nie napotykamy na żadne ślady. Przypuszczać należy, że tam pilnie strzegła Biskupa policja, sama więc ostrożność wymagała ukrywania tych stosunków, jeżeli one były.

Deportacja Biskupa w Wilnie zapowiadała nowe represje w stosunku do Kościoła. Rząd, zwłaszcza co do Kongresówki, zaczął wymagać od Biskupów podawania powodów każdej tranzlokaty księdza. Biskupi się oparli i sprawa narazie zacichła. (C. d. n.). *X. L. Ż.*

Dział porad.

Sposób śpiewania i odmawiania Litanij.

Pyt. — Na liczniejszem zebraniu księży z okazji odpustu na św. Jerzy wynikł spór z powodu śpiewania po Nieszporach po procesji przy ołtarzu św. Jerzego Litanji do Matki Boskiej z Antyfoną *„Pod Twoją obronę"* i oracyjkami *„Wszechmogący wieczny Boże"* oraz o św. Jerzym. Jedni utrzymywali, że należało odmówić lub odśpiewać Litanję o św. Jerzym, jak to się np. praktykowało, a może i teraz praktykuje, w kościele św. Ducha w Wilnie w uroczystość św. Dominika, gdzie odmawiano w czasie procesji po Nieszporach Litanję o św. Dominiku; inni, widocznie bardziej świadomi rubryk, ale nie rachujący się ze zwyczajami, posunęli się nawet do tego, że utrzymywali, jakoby nasz sposób śpiewania Litanji czy to do Matki Boskiej, czy też innej, gdzie się łączy dwa wezwania przy jednem „módl się za nami", jest wogóle nieprawidłowy, nie czyni zadość przepisowi, a więc, że przez takie śpiewanie nie pozyskuje się przywiązanych odpustów; a inni poszli jeszcze dalej i twierdzili, że aprobowane Litanje należy odmawiać tylko w języku łacińskim.

Co o tem wszystkiem sądzić?

X. P. J.

Odp. — Litanja, t. j. *błaganie* czyli *błagalna prośba*, jako forma modlitwy proszalnej, w której żebrzemy miłosierdzia Bożego i wzywamy przyczyny Świętych pańskich, sięga początków Kościoła. Samo wezwanie „Kyrie, elejson" dawnemi czasy było najbardziej używaną formą udziału wiernych w liturgji. Stąd Litanje dawniej stanowiły część liturgji. Do dni naszych Litanje przez prawo liturgiczne uważane są za publiczne nabożeństwo i dlatego, zarówno jak inne nabożeństwa tego rodzaju, podlegają ściśle przepisom obrzędowym.

Najstarszą formą Litanji była prośba do Boga o zmiłowanie z dodaniem wezwania do Świętych Pańskich o wstawiennictwo; z niej powstała obecna Litanja do Wszystkich Świętych, do której z czasem dodano szereg próśb, wyrażających różne potrzeby człowieka jak publiczne tak i prywatne.

W późniejszym czasie w wielu miejscach powstały różnorodne Litanje przeważnie do Świętych Pańskich, nieraz niezupełnie zgodne z duchem i powagą nabożeństwa katolickiego. Dlatego to Klemens VIII papież Konstytucją *Sanctissimus* z dnia 6 września 1601 roku zabronił używania w publicznem nabożeństwie innych Litanij, prócz tych, które się znajdują w Brewjarzu, Mszale, Pontyfikale i Rytuale. Te tylko Litanje, albo aprobowane w późniejszym czasie przez św. Kongr. Obrz. i umieszczone w Brewjarzu i Rytuale, były obdarzane przez Stolicę Apostolską licznemi odpustami, o ile się je odmawiało według zaaprobowanej formy. Obecnie więc mamy pięć Litanij aprobowanych, a mianowicie: do Wszystkich Świętych, do Imienia Jezus, do Serca Jezusowego, do Matki Boskiej (czyli Loretańska) i do św. Józefa, nie licząc krótkiej Litanji w *Ordo Commendationis animae*, która ma swoje specjalne przeznaczenie. Tylko tych pięciu Litanij można używać w kościele publicznie. Żadnych innych, a więc ani Litanji, do św. Jerzego, ani do św. Dominika, ani innych tego rodzaju używać w publicznem nabożeństwie nie wolno, chociażby miały aprobatę Ordynarjusza. Ta aprobata daje prawo tylko do użytku owych Litanij prywatnego.

Nasz sposób śpiewania Litanji Loretańskiej, gdzie się łączy po dwa wezwania np. *Matko Stworzyciela, Matko Odkupiciela* z jednem: *módl się za nami*, istotnie, nie odpowiada wymaganiom przepisów liturgicznych, według których do każdego wezwania należy dołączyć prośbę: *módl się za nami*, jak to czynimy przy zwykłem odmawianiu Litanji. Stolica Ap. na kilkakrotne pytania w tej mierze dawała kategoryczną odpowiedź, że z każdem wezwaniem należy łączyć każdorazowo prośbę: *módl się za nami.* Mamy w tej sprawie odpowiedź Św. Penitencjarji Ap. z d. 21 lipca 1919 r. tej treści: „Quibusdam in locis consuetudo invaluit Litanias Lauretanas sic cantandi ut .... 2. invacationes mariales ternae coniunguntur cum unico *ora pro nobis* (Sancta Maria, Sancta Dei Genitrix, Sancta virgo virginum, ora pro nobis)... Attento can. 934 § 2 *Codicis Juris Canonici*, quaeritur utrum hac ratione fideles lucrari valeant Indulgentias Litaniis adnexas: — Sacra Poenitentiaria, mature consideratis expositis, respondendum censuit: *Negative*". Przy tej okazji dodano nast. uwagę: *„Praedictam cosuetudinem non esse approbandam, ideoque ab Ordinariis prudenter curandum, ut in locis ubi viget submoveatur*". Stąd nasz sposób śpiewania Litanji Loretańskiej nie odpowiada przepisom i nie daje prawa do pozyskania odpustu.

Litanja do WW. Świętych ma specjalny przepis, mianowicie: ile razy ją się śpiewa na procesji w Wielką Sobotę lub krzyżowej, każde wezwanie z prośbą lud powtarza w całości, a nietylko samą prośbę (SRC. 3135).

Można używać tylko tego tekstu Litanij, który jest podany w Brewjarzu lub Rytuale bez żadnych dodatków, stąd nie można dodawać inwokacyj nie aprobowanych przez Św. Kongr. Obrz., jak również — dodawać w Litanji Loretańskiej na końcu: *Chryste, usłysz nas*... i *Kyrie elejson.*

Modlitwa po Litanji Loretańskiej powinna być odmawiana taka, jakiej wymaga okres roku kościelnego, jak to mamy w Rytuale na str. 599. Śpiew Antyfony *Pod Twoją obronę*, ponieważ nie wkracza ściśle w tekst litanjowy, może być, mojem zdaniem, utrzymany.

Istotnie, Litanje, jako nabożeństwo publiczne, winny być odprawiane w języku łacińskim (Decr. SRC. d. 8.VI.1658.). Ponieważ jednak mamy obecnie potwierdzony tekst Litanij w Rytuale w języku polskim, możemy się nim posługiwać w odmawianiu Litanij aprobowanych, stosownie do kan. 934 § 2 KPK. *X. A. N.*

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dn. 23 maja 1929 r.

Nigdy chyba z taką siłą nie narzuca się nam *„diei ilius recordatio, quo die sacerdotali potestate aucti sumus“*, jak mówi Ojciec św. Pius XI, jak w Zielone Święta i w uroczystość Bożego Ciała.

Zesłanie Ducha Świętego — to święto udzielenia *potestatis sacerdotalis* — władzy kapłańskiej. Jakże żywo przypomina nam chwilę naszych święceń i hymn *„Veni, Creator Spiritus“*, i werset, śpiewany u stopni ołtarza: *„Accipite Spiritum Sanctum!„*. Biskup namaszczał nam ręce, *„ut quaecumque benedixerint, benedicantur; et quaecumque consecraverint, consecrentur et sanctificentur“* [1]), gdy ten przecudny hymn śpiewano. Wprost jak gdyby się odczuwało przepełnienie duszy i serca *„superna gratia“*, ową górną łaską kapłaństwa.

Opatrzeni „władzą kapłańską", otrzymaliśmy potem *„potestatem offerre sacrificium Deo, Missasque celebrare tam pro vivis quam pro defunctis, in nomine Domini“* [2]). Odtąd zaczęło się nasze posługiwanie kapłańskie przez składanie Ofiary Nowego Testamentu, którą poraz pierwszy złożyliśmy w dzień naszej ordynacji kapłańskiej. A oto znowu uroczyste uczczenie jak samego Sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej, tak również wiekopomnego momentu ustanowienia Sakramentu Miłości — Boże Ciało, święta pamiątka nadania nam prawa sprawowania Ofiary Nowego Testamentu. Mówi

[1]) De Ordin. Presb.
[2]) De Ordin. Presb.

ona do nas bez ustanku słowami Zbawiciela: „*Hoc facite in meam commemorationem*“ [1]).

I oto stajemy wobec świata i wiernych naszych, żeby dokonać tego, czego dokonała owa Jedenastka Chrystusowa, która była w chwili zstąpienia Ducha Świętego, która zasiadała z Nim u stołu biesiadnego w Wieczerniku, stajemy wobec nich, żeby Chrystusowi ich pozyskać i przy Nim utrzymać. A na to potrzeba nietylko naszej pracy i poświęcenia, lecz przedewszystkiem tego, co nam zalecał Biskup w dniu naszych święceń: „Sit doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei; sit odor vitae vestrae delectamentum Ecclesiae Christi; ut praedicatione, atque exemplo aedificetis domum, id est, familiam Dei”.

Ten wyjątkowy Jubileusz, który Ojciec św. na rok bieżący ogłosił, stawiając nam przed oczy chwilę naszych święceń kapłańskich, niejako odnawiając w nas te, może już dawno zapomniane, przeżycia święte, to właśnie i chce osiągnąć, abyśmy nad uświęceniem własnem poważnie się zastanowili. Zanim staniemy do pracy nad naprawą obyczajów naszych wiernych przez nabożeństwa jubileuszowe, sami się odnówmy na duchu, załóżmy fundament powszechnej odnowy w duszach i sercach naszych kapłańskich. W przeciwnym wypadku nie na wiele się przyda nasz trud. „Najwyższym bowiem sprawdzianem nauki, mówi ks. Biskup Prohaszka [2]), jest czyn. Czyn to życie. Nauka nieomylna powinna wychowywać świętych, a jej nauczyciele sami powinni być święci. Niech życie nasze nie zadaje kłamu nauce chrześcijańskiej. Nie jesteśmy apostołami, jeśli nie jesteśmy święci, jeśli nasze życie nie jest żywem zobrazowaniem naszej nauki. Apostołowie odbierają chrzest ognia i ducha. Ci tylko, co przeżywają i stwierdzają życiem naukę i wiarę, są apostołami”. *X. A. N.*

Wyjazd Arcypasterza. — D. 14 maja JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita wyjeżdżał do Łomży. Po drodze odwiedził Białystok i konferował z miejscowymi księżmi, d. 17 maja powrócił do Wilna.

Prace jubileuszowe. — Dotąd jeszcze nie daje się zauważyć bardziej intensywnej pracy nad przygotowaniem wiernych do pozyskania łask jubileuszowych. Za przykładem lat dawnych, należałoby koniecznie urządzać po kościołach parafjalnych i in. publicznych trzydniowe nabożeństwa z naukami, spowiedzią i wspólnem odwiedzaniem kościołów, w celu pozyskania odpustu jubileuszowego. Ojciec św. szczególniejszy nacisk kładzie na potrzebę podniesienia poziomu religijno-moralnego w społeczeństwie katolickiem. A to da się osiągnąć tylko przez bardziej intensywną pracę w kościele. Zresztą bez tych nabożeństw jubileuszowych napewno większość naszych parafjan nie pomyśli o pozyskaniu odpustu jubileuszowego. Żeby sobie wzajemnie dopomóc w pracy, należałoby ułożyć zawczasu rozkład nabożeństw w poszczególnych kościołach już w najkrótszym czasie, dopóki nie nadeszła robocizna.

Macki masonerji. — Jest to rzecz oddawna sprawdzona, że *masonerja stale* do swych celów *posługuje się* robotą herezyj i sekciarstwa różnego rodzaju, jako wrogą Kościołowi katolickiemu. Szczególnie ścisłe węzły łączą masonerję z *teozofją*. Przez kółka teozoficzne idee masonerji przesiąkają powoli do sfer, nie chcących otwarcie zrywać z tradycją religijną. Praktyki teozoficzne stanowią surogat praktyk religijnych a mglista jej dogmatyka w umysłach nieoświeconych prawdami wiary, łatwo zastępuje dogmatykę religji objawionej. Ostatniemi czasy na terenie Wilna i Wileńszczyzny daje się zauważyć wzmożoną akcję kółek teozoficznych, kierowaną w wielu wypadkach przez osoby nieraz młode, zwłaszcza przybyłe do nas z Rosji, gdzie od dłuższego czasu odbywały praktykę pod wytrawnymi mistrzami loży, która w ostateczności przygotowała obecną krwawiącą sowdepję. Warto nad tem się zastanowić.

Akademje ku czci Papieża. — D. 12 maja rb., po nabożeństwie w Bazylice, o godz. 1 po połud. odbyły się w Wilnie dwie akademje ku czci Papieża:

[1]) Łuk. 22. 19.

[2]) *Rozmyślania o Ewangelji,* t. 2, str. 333.

jedna w sali miejskiej, druga w Reducie. Na jedną i drugą przybyły liczne rzesze katolików. Na depeszę hołdowniczą JE. Ks. Arcyb. Marmaggi, Nuncjusz Ap. w Warszawie, odpowiedział również depeszą nast. treści: „Po otrzymaniu wspaniałego telegramu z wyrazem uczuć i oddania względem Ojca św., dziękuję wszystkim zebranym i udzielam błogosławieństwa, o które proszono. — Marmaggi — Nuncjusz". — O g. 7 wiecz. tegoż dnia odbyła się akademja litewska.

Związek Kapłanów „Unitas". — D. 15 maja rb. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Kapłanów archid. wileńskiej „Unitas" pod wezw. bł. Andrzeja Boboli Męcz. Na tem posiedzeniu pomiędzy innemi przyznano zapomogi stałe z kasy zapomogowej kilku księżom oraz przyznano kilka zapomóg doraźnych. Jednocześnie załatwiono sprawę remontu domu przy ul Święciańskiej nr. 23 w Wilnie, stanowiącego własność księży emerytów, zostającą pod zarządem „Unitas".

Posiedzenie Kapituły Metropolitalnej. — D. 21 maja r. b. w apartamentach J. E. Ks. Biskupa - Sufragana odbyło się zwyczajne posiedzenie Kapituły Metropolitalnej. Po wysłuchaniu sprawozdania delegata na pogrzeb ś. p. Arcybiskupa Hryniewickiego we Lwowie, Kapituła zastanawiała się nad zainicjowaniem akcji w kierunku sprowadzenia zwłok ś.p. Arcybiskupa, jako byłego biskupa wileńskiego, którego krótkie rządy w Wilnie stanowią zwrotny punkt w życiu religijno - kościelnem w całym kraju, do Wilna. Do tej sprawy zostali wydelegowani księża Kanonicy Lubianiec i Maciejewicz. — Wobec zbliżającej się *uroczystości Najśw. Serca Jezusowego,* która w całym Kościele ma się obchodzić *ritu duplici 1 cl. cum Oct. privileg. 3 ord.,* Kapituła uchwaliła uroczystość tę obchodzić w Bazylice od tego roku na sposób dni świątecznych, w miesiącu czerwcu urządzać nabożeństwo czerwcowe o godz. 5 wiecz. oraz odprawiać wotywy do N. Serca Jezusowego w pierwsze piątki miesiąca o godz. 8 min. 30 zrana z nauką i Litanją do Serca Jezusowego.

Zjazd księży byłych akademików petersburskich. — D. 22 maja r. b. o g. 7 wiecz. w pałacu arcybiskupim odbyło się plenarne posiedzenie Komitetu Zjazdu. Ze sprawozdania wydziału wykonawczego wynika, że ze wszystkich diecezyj już nadeszły przychylne odpowiedzi i zgłoszenia przyjazdu, że Ministerstwo Kolei przyznało ulgi przejazdowe wszystkim uczestnikom w drodze powrotnej. Przyjęto również do wiadomości nast. *program Zjazdu*: *D. 18 czerwca* — g. 9 rano Egzekwje w Bazylice Metropolitalnej; g. 9 m. 30 odsłonięcie pomnika ś. p. ks. Arcyb. Cieplaka, Msza św. pontyfikalna i przemówienie ks. Prałata Ludwika Gawrońskiego (z Kielc), g. 12 uroczyste zebranie w sali kolumnowej U. S. B. Referat J. E. Ks. Biskupa Michała Godlewskiego na temat „Dzieje Akademji Petersburskiej", g. 2 ppłd. obiad wspólny w Seminarjum Metropolitalnem, g. 5 m. 30 wiecz. zebranie w sali kolumnowej U. S. B.; referat ks. Kan. Jana Prawdy na temat: „Geneza i przebieg sprawy kieleckiej", g. 7 m. 30 kolacja w Seminarjum, g. 8 m. 30 wiecz. Raut u J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity. *D. 19 czerwca:* g. 9 rano Nabożeństwo żałobne w kościele św. Jana. Po Mszy św. plenarne zebranie w Sali Kolumnowej U. S. B., g. 1 obiad wspólny, g. 3 ppłd. wycieczki po mieście. — Dotąd sprawdzono, iż mamy około 310 księży byłych akademików petersburskich, którzy pracują w Polsce i krajach ościennych.

Walny Zjazd Chrześcijańskiego Stow. Nauczycieli szkół powszechnych okręgu wileńskiego. — D. 19 maja odbył się Walny Zjazd Chrześcijańskiego Związku Nauczycielstwa Szkół powszechnych z okręgu wileńskiego. Na Zjazd przybyło przeszło 100 delegatów. Sprawozdanie roczne wykazało znaczny przyrost liczby członków. Pożądanem byłoby, żeby tak sympatyczna instytucja zdobywała sobie coraz więcej członków.

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy. — Sprawa rzymska jest nibyto załatwiona. Nie trzeba jednak

sądzić, że ustały wszelkie zgrzyty. Na dobrą wolę, wielką życzliwość i chęć rzetelnej zgody ze strony Stolicy Apostolskiej, Mussolini odpowiedział pełną zarozumiałości długą mową w parlamencie, w której usiłował narzucić katolikom swój punkt widzenia na rolę Kościoła w świecie. Niektórzy w tej mowie widzą grzeczny ukłon dyktatora Włoch w stronę masonerji i liberałów, którzy mogliby mu zarzucić zbytnią uległość Stolicy Apostolskiej i odmówić zaufania, a tego il Duce nie chce. Po mowie tronowej króla Wiktora-Emmanuela przemówienie Mussolini'ego było wielką niespodzianką dla wszystkich. — Uroczystość beatyfikacji ks. Jana Bosko odbędzie się dnia 2 czerwca r. b. — Patrjarcha wenecki w liście pasterskim do duchowieństwa i wiernych swej diecezji zwrócił uwagę, że złoty jubileusz kapłaństwa Ojca św. winien być uczczony w sposób, jakiegoby najbardziej pragnął sam Jubilat. Pius XI zawsze podkreślał konieczność rozpowszechniania i popierania przez współpracę prasy katolickiej. Ta właśnie troska o prasę jest szczególnie droga ojcowskiemu sercu Papieża. Dlatego obok modlitwy na intencję Ojca św., popieranie prasy katolickiej winno stać się przedmiotem specjalnej uwagi. Patrjarcha zawiadamia o ustanowieniu *dnia prasy*. Akcja katolicka nie może być lepiej prowadzona, niż pod hasłem: „Troszczenia się o lekturę katolicką. Czytajcie pisma katolickie, miesięczniki i książki i postępujcie według zasady: Precz z pismami, zatruwającemi ducha i serca rodzin katolickich!"

Francja. — Kardynał Dubois, arcyb. paryski, w liście pasterskim, wydanym z powodu 50-lecia kapłaństwa Ojca św., wyraził nadzieję, iż konkordat między Stolicą Apostolską a Francją będzie wkrótce urzeczywistniony. Arcybiskup w liście swem podkreśla zwrot, który się daje zauważyć w umysłach francuskich ku ideom katolickim, niedawno jeszcze przez nich nienawidzonym. Arcybiskup wyraża dalej nadzieję, iż w razie zawarcia konkordatu, Kościół katolicki obejmie w życiu narodu francuskiego właściwe mu stanowisko.

Belgja. — Z zachęty ś. p. Kardynała Mercier'a przed dziesięciu laty założony został w Brukseli sekretarjat pracy społecznej kobiet katolickich. Organizacja ta, która dla spokoju społecznego i w zakresie ponownego zdobywania narodu dla Chrystusa położyła wielkie zasługi, obchodziła obecnie dziesiątą rocznicę swego założenia. Ze skromnych początków wyrosła instytucja, która pod sztandarem Najśw. Maryi Panny jednoczy dzisiaj 29.000 kobiet i dziewcząt i posiada 20 sekcji, zajmujących się różnemi potrzebami materjalnemi i moralnemi.

Węgry. — Minister wyznań hr. Kuno Klebelsberg w przeszłym roku utworzył komisję z najwybitniejszych historyków, w celu usunięcia z podręczników historji fałszerstw przeciwko Kościołowi katolickiemu. Przerobione podręczniki pod każdym względem stoją na wysokim poziomie. — Przystąpiono również do rewizji ustaw antykatolickich w dziedzinie prawa małżeńskiego.

Austrja. — W sierpniu r. b. odbędzie się w St.-Gabriel w Austrji szósty Międzynarodowy Akademicki Kongres Misyjny. Protektorat nad zbliżającym się tegorocznym zjazdem objął kardynał arcybiskup Wiednia, ks. dr. Piffl. Do komitetu honorowego, pod przewodnictwem nuncjusza apostolskiego, arcybiskupa dra Sibilia, należą wszyscy biskupi austrjaccy, a oprócz tego b. kanclerz austrjacki, ks. dr. Seipel, minister Schmitz, posłowie belgijski, polski, niemiecki, włoski, szwajcarski, hiszpański, poseł Stanów Zjednoczonych, najwybitniejsi przedstawiciele nauki, przemysłu i handlu, oraz wybitne osobistości z pośród społeczeństwa wiedeńskiego. Współdziałanie przyrzekli najpoważniejsi rzeczoznawcy misyjni z różnych krajów. Udział szerokich kół publiczności jest zapewniony. Przybędą setki przedstawicieli 16-tu narodów. W związku z kongresem odbędzie się druga konferencja wiedzy misyjnej, organizowana przez Międzynarodowy Instytut Badań Misyjnonaukowych.

Niemcy. — W związku z jubileuszem kapłaństwa Ojca św. Biskupi niemieccy

ogłosili zbiorowy list pasterski, w którym podają w streszczeniu wybitniejsze momenty z życia Ojca św. oraz Jego zarządzenia, zmierzające do wysokiego celu — stworzenia na ziemi pokoju Chrystusowego w Królestwie Chrystusowem. — Od 20 do 23 czerwca r. b. w Monachjum odbędzie się pierwszy międzynarodowy katolicki kongres radjowy. Jak wiadomo, w czasie międzynarodowego tygodnia katolickiego, zorganizowanego w czerwcu r. ub. w związku z wystawą prasy katolickiej w Kolonji, powołano do życia międzynarodową katolicką komisję radjową oraz międzynarodowe katolickie biuro radjowe w Kolonji. Prezydentem wspomnianej komisji jest ks. Perquin z Amsterdamu, a dyrektorem biura Bernard Marschall z centralnego komitetu organizacyjnego katolickich związków niemieckich.

Stany Zjednoczone A. Płn.— W Waszyngtonie przystąpiono do budowy pomnika kardynała Gibbonsa, który był arcybiskupem w Baltimore od r. 1877 do 1921. Kardynał Gibbons cieszył się wielką popularnością w całej Ameryce również i wśród ludności niekatolickiej. — Walka sekciarzy przeciw kandydatowi katolickiemu na prezydenta Stanów Zjednoczonych wyszła na korzyść Kościoła katolickiego. Bluźnierstwa, których się dopuszczali przeciwnicy, zwróciły uwagę szerszego ogółu do poznania Kościoła, a za tem poszło i do nawróceń. Liczny zastęp ludzi o wysokiej kulturze przeszedł ostatniemi czasy na łono Kościoła katolickiego. Niekatoliccy mówcy bardzo często występowali w obronie zasad Kościoła. — Rada narodowa katolickich mężczyzn Stanów Zjednoczonych utworzyła centralną organizację dla spraw krzewienia i obrony religji katolickiej. Organizacja ta będzie się posługiwała pomocą radja.

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. gniezn. i poznańska. — Zjazd muzyczno-liturgiczny, obejmujący wszystkie diecezje całej Polski, odbędzie się w Poznaniu 3, 4 i 5 września rb. Pierwszy dzień przeznaczony jest na obrady chórów kościelnych, drugiego dnia odbędzie się kongres organistów, a w trzecim dniu zbierze się konferencja muzyków kościelnych o wyższem wykształceniu. — Kilkuletnia praca Komitetu budowy pomnika Najśw. Serca P. Jezusa w Poznaniu została uwieńczona upragnionym przez całe katolickie społeczeństwo Zachodniej Polski wynikiem. W Poznaniu między zamkiem a uniwersytetem stanie w granicie i bronzie potężny i wspaniały pomnik Najśw. Serca Jezusa, symbolizujący wdzięczność i dobroć Boskiego Serca i pokorną, radosną wdzięczność wyzwolonego narodu oraz jego wolę wiernej służby po wszystkie czasy Bogu i Polsce.

Archid. warszawska. — D. 5 maja rb. obchodzono uroczyście w Warszawie dziesięciolecie Sodalicji Marjańskiej Panów. Poza nabożeństwem w kościele oo. Jezuitów, odbyło się wieczorem uroczyste zebranie Sodalisów w salach Resursy Kupieckiej.

Archid. lwowska. — D. 28 kwietnia rb. odbył się staraniem akademickich kół misyjnych „Kurs misyjny” z szeregiem b. zajmujących referatów, które wywołały wśród młodzieży zainteresowanie sprawą misyjną.

Diecezja włocławska. — D. 20 maja rb. Nowy Pasterz diecezji włocławskiej, JE. Ks. Biskup Karol Radoński, przybył do swej stolicy biskupiej, witany uroczyście przez całe miasto. Tegoż dnia o g. 5 min. 30 popłd. odbył się uroczysty ingres i objęcie rządów diecezji. Na dzień swego ingresu Ks. Biskup ogłosił list pasterski, w którym, podając, jako hasło swych rządów, słowa św. [1]): „*W wierze i w miłości w Chrystusie Jezusie*”, zachęca wiernych do żywej wiary, obrony rodziny katolickiej i czynów miłosierdzia chrześcijańskiego. Ks. Biskup Karol - Mieczysław - Marja Radoński ur. 7 października 1883 r. w m. Górki, pow. poznańskiego. Studja uniwersyteckie odbywał w Heidelberdze, Berlinie

[1]) 2. Tym. 1. 13.

i Monachjum, teologję studjował w Poznaniu, na kapłana wyświęcony w 1909, przez całe prawie życie pracował w duszpasterstwie parafjalnem, w r. 1927 został biskupem sufrag. w Poznaniu.

Diecezja sandomierska. — W związku z 1400 - letnią rocznicą założenia klasztoru w Monte Cassino, postanowiono odnowić też świętokrzyskie opactwo św. Benedykta, najstarsze w Polsce. Tak JE. Ks. Biskup Sandomierski, jak i specjalny komitet, utworzony do budowy kościoła na Świętym Krzyżu, starają się o jaknajrychlejsze odnowienie tej świątyni, ale mimo dużych wysiłków, robota posuwa się bardzo powoli: brak funduszów i inne przyczyny stoją temu na przeszkodzie; wszak dotąd w opactwie jest więzienie dla największych zbrodniarzy. — Przed dwoma laty przystąpiono w Sandomierzu do budowy specjalnego gmachu dla seminarjum mniejszego. Dziś, dzięki dużemu osobistemu zainteresowaniu Pasterza diecezji, okazały i mile się przedstawiający dwupiętrowy budynek stoi już gotowy do przyjęcia alumnów. Około 40 pokoi tego domu może wygodnie pomieścić 100 mieszkańców. Koszta wzniesienia tej budowli przekraczają 300.000 złotych, na pokrycie której to sumy złożyły się przedewszystkiem zebrane przez ks. kan. Popkiewicza w Ameryce cztery tysiące dolarów, a następnie ofiary duchowieństwa tutejszego.

Diecezja lubelska. — Zbiór ofiar na budowę gimnazjum biskupiego w Lublinie postępuje niezwykle pomyślnie. Ofiarność duchowieństwa i społeczeństwa katolickiego jest tak wielka, że gimnazjum pod względem budowy i urządzenia wewnętrznego będzie wyrazem najnowszych wymagań higjeny i pedagogiki. — Dzień 12 maja r. b. był w Lublinie dniem Rodziny Katolickiej. We wszystkich kościołach diecezji odprawiono nabożeństwo na intencję rodziny oraz wygłoszono kazanie o świętości, jedności i nierozerwalności małżeństwa. Nadto w Lublinie odbyła się akademja, na którą przybyły setki osób z miasta i wiosek podmiejskich. — W sali senatu Uniwersytetu Lubelskiego odbyło się posiedzenie Rady Towarzystwa Wiedzy Chrześcijańskiej, jako instytucji nadzorczej i kierowniczej. Zarząd Rady ukonstytuował się w ten sposób, że prezesem został p. Antoui Rostworowski, wiceprezes ks. dr. Piotr Stopniak, delegat J. E. Ks. Biskupa Fulmana, sekretarzem ks. dr. Jan Wiślicki, prof Uniwersytetu Lubelskiego. Towarzystwo liczy 141 członków, w tem sporo księży oraz dziewięciu Księży Biskupów. W roku sprawozdawczym obrót dosięgnął 14 tysięcy złotych. Towarzystwo wydało w tym czasie trzy dzieła: „Małżeństwo w świetle nauki katolickiej”—praca zbiorowa profesorów Uniwersytetu Katolickiego, „Mechliński kodeks społeczny” w przekładzie prof. Górskiego, oraz drugie wydanie „Zagadnienie społeczne” ks. dr. A. Szymańskiego. Ogółem — przeszło 900 stron druku. Nadto T-wo udzieliło pożyczki wydawniczej.

Diecezja częstochowska. — W niedzielę 5 maja zebrała się na Jasnej Górze młodzież szkół akademickich z Lublina, Lwowa, Krakowa, Poznania i Warszawy w liczbie 260 osób, by u stóp Matki Boskiej Częstochowskiej złożyć swe modlitwy i Komunje św. dla Ojca św. Piusa XI w roku 50 - lecia Jego kapłaństwa.

Od Administracji.

Prosimy o nadsyłanie prenumeraty na drugie półrocze 1929 roku. Przy tym numerze załączamy przekazy na P. K. O.

Drukowane za zezwoleniem Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Redaktor i Wydawca

Ks. LEON ŻEBROWSKI

Kan. Kapit. Metrop.